



دانشکده کشاورزی

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد در رشته‌ی مهندسی کشاورزی - ترویج و آموزش کشاورزی

تحلیل شرایط مورد نیاز برای مشارکت باغداران در کنترل کرم گلوگاه انار،

Ectomyelois ceratoniae (Lep., Pyralidae)

در شهرستان ارسنجان

به کوشش

خدیدجه بذرافکن

استاد راهنما

دکتر ناصر زمانی میاندهتی

دی ماه 1392

سورة الاحقاف

به نام خدا

اظہار نامہ

اینجانب خدیجہ بذرافکن (۹۰۰۵۴۱) دانشجوی رشته‌ی مهندسی کشاورزی گرایش ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده‌ی کشاورزی دانشگاه شیراز اظهار می‌کنم که این پایان نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آنان را نوشته‌ام. همچنین اظهار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی، متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: خدیجہ بذرافکن

تاریخ و امضا:
۹۲۵۶

به نام خدا

تحلیل شرایط مورد نیاز برای مشارکت باغداران در کنترل کرم گلوگاه انار،

Ectomyelois ceratoniae (Lep., Pyralidae)

در شهرستان ارسنجان

به کوشش

خدیجه بذرافکن

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیت های تحصیلی لازم برای اخذ

درجه کارشناسی ارشد

در رشته ی

ترویج و آموزش کشاورزی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه: عالی

دکتر ناصر زمانی میاندشتی، استادیار بخش ترویج و آموزش کشاورزی (استاد راهنما)

دکتر داریوش حیاتی، دانشیار بخش ترویج و آموزش کشاورزی (استاد مشاور)

دکتر کامبیز مینایی، دانشیار بخش گیاه پزشکی (استاد مشاور)

دکتر کورش رضایی مقدم (داور متخصص داخلی)

دی ماه ۱۳۹۲

تقدیم بہ

ارواح پاک شہیدان

سپاسگزاری

حمد و سپاس بیکران پروردگاری را که انسان را با دو بال عشق و عقل آفرید تا نعمت حیات را با جمود و جهل به تباهی نکشاند. شکر و سپاس به نام آن کرامت بی انتها که اندیشه رهسپردن در مسیر ارتقاء علم و ایمان و معرفت را به انسان ارزانی داشت. بدین وسیله لازم می دانم مراتب سپاس خود را نثار همه بزرگوارانی کنم که در دوران تحصیل یاریگرم بوده اند:

از استاد راهنمای گرانقدر جناب آقای دکتر ناصر زمانی میاندشتی که اینجانب را در طول تحصیل از راهنمایی های علمی خویش بهره مند ساختند و یک الگوی اخلاقی برای اینجانب بودند، قدردانی می نمایم و سلامت، بهروزی و موفقیت ایشان را در تمامی مراحل زندگی از ایزد منان خواستارم.

از اساتید مشاور، جناب آقایان دکتر داریوش حیاتی و دکتر کامبیز مینایی، سپاسگزاری می نمایم، از جناب آقای دکتر داریوش بوستانی به پاس مساعدت های دلسوزانه ایشان در پر بار شدن این تحقیق قدردانی می نمایم. همچنین از کلیه اساتید که در دوران تحصیل از مساعدت های علمی ایشان بهره مند گردیدم، تشکر می نمایم.

از کلیه پرسنل محترم دانشگاه به ویژه کارمندان محترم بخش ترویج و آموزش کشاورزی تشکر می نمایم. همچنین از کارمندان و کارشناسان محترم مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان خرامه، مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان ارسنجان، اداره جهاد کشاورزی استان فارس و تمامی باغدارانی که بنده را در انجام این تحقیق یاری نمودند، قدردانی می نمایم. صمیمانه سپاسگزار تمامی دوستان عزیز به پاس حمایت های فکری و عاطفی ایشان می باشم.

بر خود لازم می دانم از زحمات خانواده عزیزم کمال تشکر و قدردانی را نمایم و از خداوند متعال خواهانم توفیق جبران زحمات و ایثارگری های ایشان را به من عطا نماید. در پایان وظیفه خود می دانم یکباردیگر از کلیه کسانی که به نوعی بنده را در انجام این تحقیق یاری نمودند نهایت تشکر و قدردانی را داشته باشم.

چکیده

تحلیل شرایط مورد نیاز برای مشارکت باغداران در کنترل کرم گلوگاه انار، *Ectomyelois ceratoniae* (Lep., Pyralidae) در شهرستان

ارسنجان

به کوشش

خدیدجه بذرافکن

رشد تولید و بهبود کیفیت محصولات کشاورزی از مهمترین اهداف برنامه های کشاورزی می باشند. انار یکی از میوه های مهم باغی در ایران بوده، و ایران یکی از تولیدکنندگان اصلی انار در جهان محسوب می شود. مهمترین آفت انار در ایران کرم گلوگاه انار می باشد. به دلیل زندگی خاص این آفت که زمستان را به صورت لارو در داخل میوه های زیر و روی درخت می گذراند، روش های کنترل این آفت موثر نخواهد بود، مگر اینکه همه کشاورزان برای مشارکت همزمان جهت کنترل آفت تصمیم بگیرند، و بنابراین، اقدام جمعی ضروری است. هدف تحقیق حاضر تحلیل شرایط مورد نیاز برای مشارکت باغداران در کنترل کرم گلوگاه در شهرستان ارسنجان بود. برای انجام تحقیق از استراتژی زاویه بندی همزمان استفاده شد. جمع آوری داده های کمی با روش پیمایش انجام شد. جامعه آماری این بخش شامل باغداران انار مناطق عمده ی انارکاری شهرستان ارسنجان بود، که تعداد 262 نفر از ایشان با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شدند و مورد بررسی قرار گرفتند. داده های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه جمع آوری شد. روایی صوری پرسشنامه توسط پانل متخصصان به دست آمد و پایایی آن، از طریق مطالعه راهنما تایید شد، ضریب آلفای کرونباخ برای متغیرهای تحقیق در دامنه 0/61 تا 0/93 به دست آمد. داده های کمی با استفاده از نرم افزار SPSSwin19 و به کارگیری آماره های توصیفی و آزمون های تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. جامعه آماری بخش کیفی شامل کلیه کنشگران درگیر در کنترل آفت بود. برای انتخاب افراد مورد مطالعه از روش نمونه گیری هدفمند استفاده شد. گردآوری داده های باغداران با روش های مصاحبه انفرادی عمیق و مصاحبه متمرکز بر گروه، و جهت اخذ اطلاعات از سایر کنشگران مربوطه، روش مصاحبه عمیق مورد استفاده قرار گرفت. نمونه های مورد مطالعه از بین باغداران با روش نمونه گیری با حداکثر اختلاف، و سایر کنشگران مربوطه، با روش نمونه گیری گلوله برفی انتخاب شدند، جهت توسعه و پالایش طبقات از نمونه گیری نظری استفاده گردید. یافته ها نشان داد، نهادهای شناختی، نهادهای هنجاری، مشارکت اجتماعی، اعتماد به سایر افراد، مساحت باغ و شایستگی های عمومی باغداران در مجموع می توانند 56 درصد میزان تمایل به مشارکت باغداران در کنترل کرم گلوگاه انار را تبیین نمایند. همچنین نتایج داده های کیفی بیانگر آن بود که عدم اقدام جمعی باغداران در کنترل این آفت در نتیجه عواملی چون ضعف نهادهای تنظیمی، هنجاری و شناختی می باشد. کلمات کلیدی: کرم گلوگاه انار، تمایل به مشارکت، اقدام جمعی.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: مقدمه
5	1-1- بیان مسئله.....
6	2-1- اهمیت موضوع.....
8	3-1- اهداف تحقیق.....
8	1-3-1- هدف کلی.....
8	2-3-1- اهداف اختصاصی.....
	فصل دوم: مرور پیشینه نگاشته ها
10	1-2- اهمیت، سطح زیر کشت و پراکنش انار.....
12	2-2- وضعیت صادرات انار.....
13	3-2- کرم گلوگاه انار.....
31	1-3-2- مشخصات و بیولوژی.....
14	2-3-2- علائم و میزان خسارت.....
15	3-3-2- میزبان ها و مناطق انتشار.....
16	4-3-2- روش های کنترل.....
17	1-4-3-2- کنترل زراعی.....
17	2-4-3-2- کنترل مکانیکی.....
18	3-4-3-2- کنترل بیولوژیک.....
18	4-4-3-2- کنترل شیمیایی.....
19	5-4-3-2- کنترل فیزیکی.....
19	4-2- اقدامات صورت گرفته جهت کنترل کرم گلوگاه در شهرستان ارسنجان.....
20	5-2- مفهوم مشارکت.....

- 23.....6-2- نظریه های مربوط به مشارکت پذیری
- 24.....1-6-2- نظریه توسعه اقتصادی - اجتماعی
- 24.....2-6-2- نظریه مبادله
- 25.....3-6-2- نظریه روانشناسی اجتماعی
- 26.....4-6-2- نظریه ساختار بندی
- 26.....5-6-2- نظریه خود اتکایی
- 27.....6-6-2- نظریه کنش موجه
- 27.....7-6-2- نظریه منابع
- 28.....8-6-2- نظریه تیپ شخصیت ها
- 28.....9-6-2- نظریه انتخاب عقلانی
- 29.....10-6-2- نظریه انگیزش
- 29.....11-6-2- نظریه استرم (Ostrom, 2010)
- 31.....7-2- مفهوم نهاد و ترتیبات نهادی
- 36.....8-2- ابعاد نهاد
- 37.....1-8-2- نهادهای شناختی
- 38.....2-8-2- نهادهای تنظیمی
- 39.....3-8-2- نهادهای هنجاری
- 40.....9-2- تحقیقات میدانی پیشین
- 47.....10- 2- جمع بندی پیشینه نگاشته ها
- 50.....11-2- چارچوب مفهومی تحقیق

فصل سوم: روش تحقیق

- 53.....1-3- روش تحقیق
- 54.....2-3- منطقه مورد مطالعه
- 55.....3-3- جامعه آماری

55	4-3- روش نمونه گیری و حجم نمونه تحقیق
58	5-3- ابزار جمع آوری اطلاعات، روایی و پایایی ابزار سنجش
62	6-3- نحوه ی تجزیه و تحلیل داده ها
65	7-3- تعاریف و نحوه سنجش متغیرهای تحقیق
65	1-7-3- متغیر وابسته
65	2-7-3- متغیرهای مستقل
70	8-3- محدوده‌های پژوهش

فصل چهارم: نتایج و بحث

72	1-4- یافته های توصیفی
72	1-1-4- ویژگی های جمعیت شناختی باغداران
72	1-1-4- سن
73	1-1-4-2- سطح تحصیلات
74	1-1-4-3- جنسیت
75	1-1-4-4- تعداد اعضای خانوار
75	2-1-4- ویژگی های اقتصادی باغداران
75	1-2-1-4- میزان اراضی باغی
76	1-2-1-4-2- میزان عملکرد انار در واحد سطح
77	1-2-1-4-3- شغل دوم
78	1-2-1-4-4- نوع شغل دوم
78	1-2-1-4-5- شغل اصلی
79	1-2-1-4-6- نوع مالکیت زمین باغداران
79	1-2-1-4-7- دریافت تسهیلات بانکی برای فعالیت های باغداری
80	1-2-1-4-8- بیمه نمودن باغ
81	1-3-1-4- ویژگی های حرفه ای باغداران

- 81-1-3-1-4 سابقه کار باغداری.....
- 81-2-3-1-4 تصمیم برای آینده باغ
- 82-3-3-1-4 میزان خسارت کرم گلوگاه به محصول انار
- 83-4-3-1-4 روش های کنترل کرم گلوگاه انار توسط باغداران
- 83-5-3-1-4 رضایت شغلی باغداران.....
- 84-6-3-1-4 میزان دانش باغداران درباره کرم گلوگاه انار
- 85-7-3-1-4 میزان بهره مندی از خدمات ترویجی
- 86-4-1-4 ویژگی های اجتماعی باغداران
- 87-5-1-4 شایستگی های عمومی باغداران
- 87-6-1-4 ترتیبات نهادی موجود در ارتباط با اقدام جمعی باغداران
- 88-7-1-4 تمایل باغداران برای مشارکت در کنترل کرم گلوگاه انار
- 90-2-4 یافته های آمار استنباطی.....
- 90-1-2-4 مقایسه میانگین تمایل به مشارکت باغداران با توجه به دریافت تسهیلات بانکی
- 90-2-2-4 مقایسه میانگین تمایل به مشارکت باغداران با توجه به تحصیلات آنان.....
- 91-3-2-4 مقایسه میانگین تمایل به مشارکت باغداران با توجه به میزان خسارت
- 92-4-2-4 مقایسه میانگین تمایل به مشارکت باغداران با توجه به وضعیت اشتغال
- 93-5-2-4 همبستگی بین متغیرهای مستقل با تمایل به مشارکت
- 93-6-2-4 تاثیر متغیرهای مستقل تحقیق روی میزان تمایل به مشارکت باغداران در کنترل کرم گلوگاه.....
- 101-3-4 یافته های حاصل از واکاوی کیفی.....
- 101-1-3-4 مفاهیم، زیر مقوله ها، مقوله ها و مقوله هسته ای استخراج شده از داده های خام
- 105-2-3-4 ضعف نهادهای تنظیمی
- 105-1-2-3-4 ضعف قوانین
- 109-2-2-3-4 ضعف در سیاست ها.....
- 111-3-2-3-4 ضعف در دستور العمل ها.....
- 114-3-3-4 ضعف نهادهای شناختی.....

- 114.....موانع اطلاعاتی 1-2-3-4
- 115.....موانع نگرشی 2-2-3-4
- 117.....ضعف نهادهای هنجاری 4-3-4
- 117.....موانع فرهنگی 1-4-3-4
- 118.....تجارب ناموفق پیشین 2-4-3-4
- 119.....موانع اجتماعی 3-4-3-4
- 121.....خسارت بالای محصول ناشی از کرم گلوگاه 5-3-4
- 121.....تلاش و عدم تلاش برای اقدام جمعی 6-3-4
- 123.....الگوی دلایل و پیامدهای عدم اقدام جمعی باغداران برای کنترل کرم گلوگاه انار 8-3-4
- 125.....راهکارهای پیشنهادی کنشگران برای جلب مشارکت باغداران 8-3-4

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

- 134.....پیشنهادها 1-5
- 138.....محدودیت های پژوهش 2-5
- 138.....پیشنهادهایی برای تحقیقات آینده 3-5
- 139.....فهرست منابع

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول 2-1- سطح زیر کشت و میزان تولید انار کشور طی سال‌های 81-87.....	11
جدول 2-2- میزان و ارزش صادرات انار طی سال‌های 84-87.....	13
جدول 2-3- عوامل موثر بر مشارکت از دیدگاه محقق.....	47
جدول 3-1- تعداد نمونه مورد مطالعه به تفکیک هر منطقه.....	55
جدول 3-2- ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاس‌های تحقیق.....	60
جدول 4-1- توزیع فراوانی باغداران بر اساس گروه سنی.....	73
جدول 4-2- توزیع فراوانی باغداران بر اساس سطح تحصیلات.....	74
جدول 4-3- توزیع فراوانی باغداران بر اساس تعداد اعضای خانوار.....	75
جدول 4-4- توزیع فراوانی باغداران بر اساس میزان اراضی باغی.....	76
جدول 4-5- توزیع فراوانی باغداران بر اساس عملکرد در واحد سطح.....	77
جدول 4-6- توزیع فراوانی باغداران بر اساس نوع شغل دوم.....	78
جدول 4-7- توزیع فراوانی باغداران بر اساس نوع شغل اصلی.....	78
جدول 4-8- توزیع فراوانی باغداران بر اساس نوع مالکیت باغ.....	79
جدول 4-9- توزیع فراوانی باغداران بر اساس دریافت تسهیلات بانکی.....	80
جدول 4-10- توزیع فراوانی باغداران بر اساس سابقه کار باغداری.....	81
جدول 4-11- توزیع فراوانی باغداران بر اساس تصمیم برای آینده باغ.....	82
جدول 4-12- توزیع فراوانی باغداران بر اساس خسارت کرم گلوگاه به محصول انار.....	82
جدول 4-13- توزیع فراوانی باغداران بر اساس نحوه برخورد با کرم گلوگاه انار.....	83
جدول 4-14- اولویت بندی رضایت شغلی باغداران.....	84
جدول 4-15- اولویت بندی دانش باغداران.....	85
جدول 4-16- میزان بهره مندی باغداران از خدمات ترویجی.....	86
جدول 4-17- میانگین سازه‌های اجتماعی باغداران.....	86

- جدول 4-18- اولویت بندی شایستگی های عمومی باغداران 87
- جدول 4-19- اولویت بندی نهادهای موجود در ارتباط با اقدام جمعی باغداران 88
- جدول 4-20- اولویت بندی تمایل باغداران برای مشارکت در کنترل کرم گلوگاه 89
- جدول 4-21- مقایسه میانگین مشارکت باغداران با توجه به دریافت تسهیلات بانکی 90
- جدول 4-22- مقایسه میانگین تمایل به مشارکت باغداران با توجه به تحصیلات آنان 91
- جدول 4-23- مقایسه میانگین تمایل به مشارکت باغداران با توجه به خسارت آفت 91
- جدول 4-24- مقایسه میانگین تمایل به مشارکت باغداران با توجه به وضعیت اشتغال 93
- جدول 4-25- همبستگی بین متغیرهای مستقل با تمایل به مشارکت در کنترل کرم گلوگاه 98
- جدول 4-26- نتایج رگرسیون گام به گام جهت تعیین تاثیر متغیرهای مستقل روی میزان تمایل به مشارکت باغداران 100
- جدول 4-27- نتایج تحلیل داده ها بر اساس مراحل سه گانه کدگذاری 102
- جدول 4-28- راهکارهای پیشنهادی کنشگران برای جلب مشارکت باغداران 128

فهرست نگاره‌ها

صفحه	عنوان
30.....	نگاره 1-2- چارچوب ارتباط متغیرهای ساختاری با روابط هسته ای.....
51.....	نگاره 2-2- سازه های موثر بر تمایل باغداران جهت مشارکت در کنترل کرم گلوگاه.....
74.....	نگاره 1-4- توزیع فراوانی باغداران بر اساس جنسیت.....
77.....	نگاره 2-4-توزیع فراوانی باغداران بر اساس شغل دوم.....
80.....	نگاره 3-4-توزیع فراوانی باغداران بر اساس بیمه نمودن باغ.....
124.....	نگاره 4-4-الگوی دلایل و پیامدهای عدم اقدام جمعی باغداران برای کنترل کرم گلوگاه انار.....

فصل اول

مقدمه

نقش مهم و اساسی بخش کشاورزی در هر کشوری تولید مواد غذایی مورد نیاز مردم آن کشور است. هر چند کشاورزی در سایر زمینه ها نظیر ایجاد اشتغال، تولید مواد اولیه برای صنعت نیز نقش بزرگی ایفا می کند، اما تمرکز و اهمیت آن بر تولید مواد غذایی است و اگر بتواند در این زمینه به خوبی نقش خود را ایفا کند، کمک شایان توجهی به توسعه کشور نموده است. بنابراین با توجه به نقش اساسی و حساس کشاورزی در هر کشوری، ضرورت توجه به توسعه و پیشرفت همه جانبه آن امری اجتناب پذیر است. در کشور ما کشاورزی به عنوان محور استقلال و توسعه پایدار معرفی شده است (شفیعی و همکاران، 1387). میزان ارزش افزوده بخش کشاورزی در طول سالهای 1370-1386 به استثنای سالهایی که کشور دچار کمبود بارندگی بوده است، از روند صعودی مناسبی برخوردار بوده به طوری که از 35094 میلیارد ریال در سال 1370 به 65062 میلیارد ریال در سال 1386 رسیده است، که این، نشان از پتانسیل بالای این بخش دارد (خالدی و رحیم زاده، 1387).

رشد کمی و کیفی تولیدات کشاورزی و باغی مهمترین هدف در برنامه های بخش کشاورزی می باشد. خودکفایی و افزایش درآمد زراعی و باغی و همچنین توسعه صادرات غیر نفتی از برنامه ها و سیاست های اصلی دولت است. با توجه به اینکه کشور ایران از نظر موقعیت تولیدات باغبانی در جایگاه مناسبی قرار دارد، با وجود مشکلات عدیده، توجه به این بخش دارای اهمیت فراوان است (حفاری، 1389). باغبانی یکی از بخشهای مهم اقتصادی در ایران است. محصولات باغبانی می تواند پس از اتمام نفت جایگزینی برای صادرات ایران باشد. سالیانه به طور متوسط 13/57 میلیون تن محصولات باغی تولید می شود، که نقش اساسی در اقتصاد ایران دارد. در این میان، محصول انار به دلیل داشتن ویژگی های منحصر به فرد یعنی سازگاری

با شرایط متفاوت آب و هوایی، قابل کشت بودن در خاکهای سنگین تا سبک، تحمل شوری آب، مقابله با خشکی و کم آبی و تنوع ژنتیکی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است و در محدوده وسیعی از شرایط کشور ایران قابل کشت و کار می باشد (خیاوی و مقدسی، 1390).

انار یکی از محصولات مهم باغی در ایران بوده و در سطح جهانی نیز، انار ایران سهم عمده ای از تولید جهانی را در بر می گیرد. در واقع ایران زادگاه انار بوده و از نظر تنوع، کیفیت، سطح زیر کشت، تولید و صادرات انار، مقام اول دنیا را داراست. به علت بومی بودن انار در ناحیه خاورمیانه بیشترین استقبال مصرف و در نتیجه سطح زیر کشت دنیا مربوط به همین نواحی می باشد، علاوه بر ایران کشورهای افغانستان، پاکستان، ترکیه، عراق، آذربایجان، ارمنستان، ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، هندوستان، چین، برمه، ژاپن، بنگلادش، عربستان سعودی، اردن، لبنان، مصر، لیبی، مراکش، سودان، میانمار، کشورهای حاشیه شمالی دریای مدیترانه شامل: یونان، ایتالیا، قبرس، قسمت های جنوبی فرانسه و اسپانیا نیز جزو کشورهای تولید کننده انار می باشند، که از این میان ایران، ترکیه، اسپانیا و قزاقستان بزرگترین تولید کنندگان این محصول در جهان به شمار می روند. میزان تولید انار در جهان در سال 2005-2006 حدود 1500000 تن بوده است و ایران 47 درصد سهم در تولید جهان را دارا بوده است (مجاوریان و رسولی، 1390).

عوامل مختلفی نظیر آفات و بیماری ها به انار صدمه می زنند. شب پره خرنوب با نام علمی *Ectomyelois ceratoniae* موسوم به کرم گلوگاه، مهمترین آفت انار در کشور ایران محسوب می شود. این آفت علاوه بر وارد آوردن خسارت به میوه ها در باغ، در انبار نیز موجب پوسیدگی و از بین رفتن میوه ها می گردد (جوینده، 1390). این آفت ضمن تغذیه از میوه و افت کمی و کیفی محصول، باعث کاهش قابل توجهی در بازار پسندی میوه می شود. میزان خسارت این آفت در ارقام مختلف انار بین 15 تا 90 درصد گزارش شده است (مشیری و همکاران، 1390). در حال حاضر بیش از 80 درصد محصول انار در دو مرحله درختی و انباری مورد حمله کرم گلوگاه قرار گرفته و خسارت می بیند (یوسفی و همکاران، 1383). عدم کنترل کرم گلوگاه و در نتیجه افزایش ضایعات محصول باعث کاهش حجم صادرات خواهد شد.

از روش های مبارزه با کرم گلوگاه می توان به روش های زراعی، مکانیکی، بیولوژیکی، فیزیکی و شیمیایی اشاره نمود. ولی نکته حائز اهمیت در کنترل این آفت، لزوم همکاری کلیه ی باغداران منطقه در مبارزه همگانی و همزمان با این آفت می باشد، که این امر به دلیل زمستان گذرانی لارو این آفت در میوه های آلوده زیر و روی درختان و همچنین قدرت پرواز حشره بالغ این آفت می باشد. در واقع مشارکت مردمی وجه اساسی و در عین حال گمشده توسعه پایدار در روستاها به طور اعم، و در بخش کشاورزی به طور اخص است (گل شیرینی اصفهانی و همکاران، 1388).

اهمیت فعالیتهای گروهی در زمینه های مختلف از جمله کشاورزی، مدیریت منابع طبیعی و برنامه های توسعه روستایی در کشورهای در حال توسعه به اثبات رسیده است (Meinzend-Dick *et al.*, 2004). در حقیقت جوهر مشارکت، منافع مشترک گروه در جامعه و منافع مشترک فرد در گروه است (جلالی، 1379).

در عصر حاضر، روند تحولات زندگی بشر به نحوی در حال پیشرفت است که دامنه وابستگی های متقابل روز به روز فزونی یافته و ضرورت نوعی پیوستگی سازمان یافته همواره افزون تر می شود. در عین حال بسیاری از جوامع به ظاهر تکامل یافته امروزی نتوانسته اند به موازات پیشرفت در عرصه های مختلف فناوری و ابداع شیوه های نوین تولید انفرادی، بدیل های مناسبی را به منظور حفظ همیاری انسانی در اشکال سازمانی بیابند، تا آنجا که دستیابی به موفقیت در انجام کار گروهی هم اکنون یکی از بزرگترین چالش های زندگی نوع بشر به شمار می رود (اسدی و همکاران، 1390 به نقل از شهبازی). یکی از چالش های اساسی در حوزه های برنامه ریزی اقتصادی، اجتماعی و توسعه، مقوله مشارکت است (رضوانی و همکاران، 1388). یکی از مهم ترین دلایل عدم موفقیت کشور های در حال رشد در دستیابی به توسعه روستایی و کشاورزی عدم توجه به فعال سازی سرمایه های اجتماعی، توسعه منابع انسانی و توسعه مشارکت های جمعی و مردمی در میان روستائیان و کشاورزان بوده است (امیرانی و ظریفیان، 1382). به نظر می رسد که در جوامع محلی پیش شرط ها یا زمینه های اساسی برای مشارکت باید فراهم شود (رضوانی و همکاران، 1388). در همین راستا هدف از این تحقیق تحلیل شرایط مورد نیاز برای مشارکت در کنترل کرم گلوگاه انار می باشد.

1-1- بیان مسئله

ایران بزرگترین تولید کننده و صادر کننده انار در سطح جهان بوده و مقام اول جهان را داراست (مجاوریان و رسولی، 1390). استان فارس، در بین استان‌های کشور، از لحاظ میزان تولید و سطح زیر کشت محصول انار، مقام اول را به خود اختصاص داده است (حسن پور، 1391). در این بین، شهرستان ارسنجان از لحاظ سطح زیر کشت بارور انار (1850 هکتار) رتبه دوم، از لحاظ میزان تولید (29600 تن) رتبه سوم و از لحاظ مجموع سطح زیر کشت بارور و غیر بارور (2350 هکتار) رتبه سوم را در بین شهرستان‌های استان فارس دارا می‌باشد (سالنامه آماری استان فارس، 1388). اما متأسفانه این شهرستان در طی سال زراعی گذشته (1390-1391) بیشترین میزان خسارت را در بین شهرستان‌های استان فارس از نظر کرم گلوگاه انار داشته است. به طوری که این آفت در سال زراعی گذشته بیش از 30 درصد محصول انار این شهرستان را از بین برده است و این امر بیانگر لزوم توجه به کنترل این آفت در این منطقه می‌باشد.

همان گونه که بیان شد کلیه ی روش‌های مبارزه با این آفت زمانی موثر واقع خواهد شد که به طور همگانی و تقریباً همزمان صورت گیرد (شاکری و اخوی، 1382). در واقع کنترل کرم گلوگاه انار، نیازمند همکاری و مشارکت تمامی باغداران منطقه می‌باشد، زیرا در صورت عدم مشارکت تمام باغداران منطقه جهت کنترل، به دلیل قدرت پرواز حشره کامل این آفت (پروانه) آفت از باغات آلوده به باغات سالم منتقل خواهد شد. از آنجایی که شناخت قوانین، هنجارها، نگرش‌ها، شایستگی‌ها و مهارت‌های انسانی مورد نیاز برای مشارکت کشاورزان و همچنین عوامل تاثیر گذار بر تمایل آنان به مشارکت، اولین گام در جهت برنامه ریزی و آموزش به منظور جلب مشارکت باغداران برای اقدام جمعی در جهت کنترل کرم گلوگاه انار می‌باشد و همچنین تقریباً تمامی تحقیقات پیشین (نظیر خسروی و همکاران، 1391؛ کیشانی فراهانی و همکاران، 1389؛ ابوترابی، 1390؛ جوینده، 1390؛ ذوالفقاریه و همکاران، 1388؛ شیخ علی و همکاران، 1388؛ صالح نیا، 1390؛ مشیری و همکاران، 1390؛ یوسفی و همکاران، 1383؛ شاکری و اخوی، 1382. همراز و همکاران، 1390؛ فرازمنند و همکاران، 1390؛ قربانی و